

XV-XVI. YÜZYILLARDA KIRŞEHİR'DE BULUNAN KONAR-GÖÇER GRUPLAR

Rafet METİN*

ÖZET

Anadolu'nun birçok bölgesi gibi Kırşehir, ilk çağlardan beri çeşitli kültür ve medeniyetlerin izlerini taşıyan bir yer olmuştur. 1071 Malazgirt Savaşından sonra Anadolu ve Türkistan arasında yaşanan yoğun göç dalgasının arasında kalan Kırşehir Osmanlı Devletinden önceki beylikler döneminde Türk Nüfusunun korunduğu yerlerden birisi olmuştur. Bu durumun oluşmasında konar-göçer gurupların etkisi büyük olmuştur. Bölge, Osmanlıların eline geçmesinden sonra doğudan ve Kuzey Suriye'den gelen konar-göçerlerin uğrak yeri olmuştur. Zamanla hayvancılığı tarımla tamamlama imkânını bulan bu guruplar yerleşik hayatın temellerini de atmışlardır. Bu çalışmada Başbakanlık Osmanlı Arşivinde, Tokat Livasının nüfus ve hasılatı ile, tımar ve malikane ve evkafını mübeyyin TD 19 (H. 890/M. 1485) Mufassal Tahrir Defteri ile Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü Kuyud-ı Kadime Arşivinde bulunan TD139 (H. 992/M. 1584) numaralı mufassal tahrir Defterde istifade etmek suretiyle XV-XVI. Yüzyıllarda Kırşehir İl bölgesinde bulunan konar-göçer gurupların bölgede yerleşik hayata geçişte oynadıkları rol izah edilmeye çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Konar-göçer guruplar, Tahrir defteri, Kırşehir

ABSTRACT

Just like many parts of Anatolia, Kirsehir, too, has been a place that has carried the traces of various cultures and civilizations. After the 1071 Malazgirt war, were migrated excessively between the Anatolia and Turkistan. Existed in this migration field, Kirsehir where has been a place, has kept Turkish population. Migrant settlers has effected largely to this situation. After Ottoman had conquered to field, Many migrant settlers came from East and North Syria. Those groups who were engaged in agriculture and ranching, laid the foundation of the settled life. Benefiting basically from the population and revenue of Tokat's group, declared TD 19 (H. 890/M. 1485) Mufassal register of foundation and number TD139 (H. 992/M. 1584) mufassal tahrir register belong to general directorate of land registry and cadastre, this study attempts to explain the migrant settlers' role about the foundation of the settled life in Kirsehir in 15. and 16. century.

Keywords: Migrant Settler Groups, Tahrir Register, Kirsehir.

---

* Doç. Dr., Kırıkkale Üniversitesi, rafet_metin1@hotmail.com

Son yıllarda Anadolu kentlerinin Osmanlı Devleti dönemindeki durumunu inceleyen çalışmalar oldukça hız kazanmıştır. Sancak bazında ele alındığında Anadolu sahası ile ilgili olarak pek çok çalışma yapılmıştır. Bu çalışmalar dikkatle incelendiğinde, çoğu araştırmacının kentlerle çevrelerindeki kırsal bölge arasındaki ilişkileri dikkate almama eğiliminde olduğu görülmektedir. Ancak, Anadolu kentlerinin ilgi çekici bazı özellikler yansıttığı ve hiçbir kentin kırsal çevre ile bölgedeki kentlerden kopuk olmadığı görülmektedir (Faroqhi, 2004:14). XVI. yüzyılda Anadolu kentlerinin kent-kır ilişkisi bu çarpıcı özelliği gösterirken, bu kentlerin daha çok akarsu yakınlarında kurulmuş oldukları da dikkat çekmektedir. Yine, bu kentlerin eski yerleşim merkezlerinin üzerinde kuruldukları da bir gerçektir. Özellikle, Ege kıyısında Gediz Çayı ile Büyük Menderes arasındaki bölge ile Kızılırmak-Yeşilirmak vadisi, Dicle ve Fırat Vadileri örnek olarak gösterilebilir (Faroqhi, 2004:14). Bizim çalışma sahamız olan Kırşehir 'in içerisinde bulunduğu Kızılırmak Havzası, Fırat Havzasından sonra Türkiye'nin en büyük havzasıdır. Güney-kuzey-doğrultulu akarsuların suladığı verimli topraklar büyük yer kaplamaktadır. Doğal ortamın uygunluğu dolayısıyla anılan yerleşim yeri, tarihin her devresinde cazibe merkezi olmuştur. Hititler, Frigler, Persler, Galatlar ve Romalılar anılan bölgede egemenlik kurmuşlardır. Roma'nın ikiye ayrılmasından sonra Bizans İmparatorluğunun Asya'daki toprakları içerisinde kalan ve Orta Çağın en uzun bölümünü Bizans'ın egemenliği altında geçiren bölge, 1071 Malazgirt Savaşından sonra Anadolu ile Türkistan arasında oluşan göç kanalının içinde kalmıştır. Bu kanaldan aşağı yukarı 200 yıl içerisinde Oğuz Türklerinin büyük çoğunluğu Anadolu'ya göç etmiştir. Göçler, kısa bir zamanda ve toplu bir halde cereyan etmemiş, anılan yıllar boyunca kümeler halinde gerçekleşmiştir. Anadolu'nun fethi ve anılan yerdeki Türk yerleşmesi de buna paralel olarak cereyan etmiştir. Türkler bu uzun göç zamanı içerisinde göçebe, yarı göçebe ve yerleşik hayat yaşayanlardan olmak üzere kümeler halinde Anadolu'ya gelirken, çadırlarını, yetiştirdikleri hayvanları, göçebe ve yerleşik yaşayışa ait kültürlerini, silahlarını ve elbette edebi değerlerini Anadolu'ya getirmişlerdir (Sümer, 1960:196). Bu göçlerden sonra Anadolu'nun diğer kesimlerinde olduğu gibi çalışma sahamız olan Kırşehir 'e de önemli miktarlarda Türk nüfusu yerleşmiştir. Kendi bey ve idarecilerinin komutasında hareket eden bu kitleler, kısmen şehir merkezine daha çok da tamamen sahipsiz arazilerden uygun buldukları yere yerleşmişlerdir. Yine bu kitlelerden önemli bir kısmı da yarı göçebe hayatlarını devam ettirmişlerdir (Köprülü, 1994:46). Anadolu Selçukluları döneminde ise Kırşehir önemli bilim ve sanat merkezleri haline gelmiştir. Ticaret yollarının kavşak noktasında bulunması dolayısıyla Kırşehir'de kısa zamanda hanlar, dükkânlar ve pazar yerlerinin kurulduğu görülmektedir. Bu durum Kırşehir'de şehirleşme düzeyinin hızlı bir şekilde yükselmesine neden olmuştur. Doğudan batıya doğru gelişen büyük Moğol istilası, Tokat Amasya, Çorum, Bozok, Kırşehir, Kayseri ve Sivas civarlarında etkin olsa da mevcut Türk yapısını bozamamıştır (Sümer, 1960:183). Hatta çalışma sahamız olan Kırşehir başta olmak üzere Anadolu'daki diğer bölgele-

rinde Türk nüfusunun artmasını sağlamıştır. Osmanlı Devletinden önceki beylikler döneminde bölgedeki mevcut Türk nüfusu korunmuştur. Bölgenin, Osmanlıların eline geçmesinden sonra doğudan ve Kuzey Suriye’den gelen aşiretler, bu bölge sayesinde hayvancılığı tarımla tamamlama imkânını bulabilmişlerdir (İnalçık, 2000:79). Böylece yerleşik hayatın vazgeçilmez unsuru olan tarım ile konar-göçer hayatın temel faktörü olan hayvancılık birlikte yapılmaya başlanmıştır. Bölgenin ekonomik, sosyal ve kültürel hayatında önemli değişikliklere yol açan bu hareketlilik çalışma dönemimiz olan XVI. Yüzyıl boyunca sürmüştür. Bu durumun Kırşehir sancağının oluşmasında önemli etkisi olmuştur.

Osmanlı Devletinde, konar-göçerler buldukları coğrafyaya göre, Yörük veya Türkmen olarak isimlendirilmişlerdir. Buna göre, Kızılırmak yayından güneye doğru çekilecek bir çizginin batısında kalan bölgede, konar-göçer hayat yaşayanlar “Yörük”, belirtilen çizginin doğusunda kalanlar ise, “Türkmen” diye adlandırılmıştır. Türkmen Sahası, Doğu, Güneydoğu, Orta Anadolu, Kuzey Suriye toprakları, Maraş, Bozok ve çevresi ile, Çukurova sahaları olmuştur (Gündüz, 2005:19).

KIRŞEHİR SANCAĞINDA BULUNAN KONAR-GÖÇERLER

İncelediğimiz Kırşehir bölgesi Orta Anadolu’nun önemli Türkmen yerleşim yerlerinden birisi olmuştur. Kızılırmak Vadisinin iç kesiminde yer alan Kırşehir’in Güney ve Orta Anadolu’yu birbirine bağlayan güzergâh üzerinde olması erken dönemlerden itibaren yoğun bir Türk iskânının yaşanmasına sebep olmuştur (Şahin, 2002:482). 1485 yılında 88 adet konar-göçer grubu tespit edilmiş olup, 91 mezraayı ekinlik olarak kullanmışlardır. XVI. Yüzyılın sonunda ise bu mezraaların % 41’i köye dönüşmüştür. Bu durumda Kırşehir sancağında yerleşik hayata geçişin hızlı bir şekilde gerçekleştiği söylenebilir. Çalışmamızda ilk olarak Başbakanlık Osmanlı Arşivinde yer alan, Tokat Livasının nüfus ve hasılatı ile, tımar ve malikane ve evkafını mübeyyin TD 19 (H. 890/M. 1485) Mufassal Tahrir Defterinden istifade edilmiştir. Defterin 279-330 sayfaları arası “Vilayet-i Kırşehri Nefs-i Kırşehri Hass-ı Alaüddeve Bey” olarak Kırşehir Vilayetine ayrılmıştır. Defterde ilk olarak muaf gruplardan ehl-i hırfet, derbend-i şehri ve hizmetkeran-ı subaşı ve hariçten gelip de, Kırşehirde mütemekkin olan dört nefer zikredildikten sonra vilayet dâhilinde bulunan köyler kaydedilmiştir.¹ Daha sonra 88 adet konar-göçer grupla birlikte ziraat yaptıkları mezraalar kaydedilmiştir.

Kırşehir Sancağı ile ilgili değerlendirdiğimiz ikinci defter, Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü Kuyud-ı Kadime Arşivinde bulunan TD139 (H. 992/M. 1584) numaralı mufassal tahrir defterdir. 281 varak olan defterin başında II. Selim’e ait bir tuğra vardır. Defterin başında Kırşehir Sancağına ait mahalleler kaydedilmiştir. Bu tahrirde, “nefs” yani Kırşehir Kaza Merkezi

¹ Bu tahrirde Vilayet dâhilinde 13 adet köy tespit edilmiştir (BOA TD 19, s. 281). Bu köyler, daha sonraki tahrirde büyük yerleşim birimlerine dönüşecektir. Örneğin Hacim nd. Kara Öyük Köyü Hacı Bektaş Nahiyesinin oluşmasında, Mucur Köyü, günümüzdeki Kırşehir İli’nin İlçelerinden Mucur’un; Orta Köy ise, günümüzde Aksaray İline bağlı Orta Köy İlçesinin oluşmasında etkili olmuştur.

yer ile bu kaza merkezine bağılı olarak, Hacı Bektaş, Süleymanlı, Konur, Günyüzü, Dinek, Keskin ve Çiçek Dağı Nahiyelerinin kurulduğu görülmektedir. Bu nahiyelerin kurulmasında TD 19'da bahsedilen 88 adet konar-göçer cemaatlerin önemli etkisi olduğu anlaşılmaktadır.²Çalışmamızda Kırşehir merkez kazasında yer alan konar-göçer gurupların yanı sıra Kırşehir'in nahiyeleri olan Hacı Bektaş, Süleymanlı, Konur, Günyüzü, Dinek, Keskin ve Çiçekdağı Nahiyelerinde bulunan konar-göçer guruplar da ele alınacaktır.

1. I. Tahrirde (1485) Konar-Göçerler

XV. yüzyılın sonu ve XVI. yüzyılın ortalarından itibaren konar- göçer gruplar, Kırşehir Sancağında yerleşme ve nüfus konusunda etkin bir rol oynamışlardır. Şöyleki; I.Tahrirde (1485) Kırşehir'de bulunan 13 adet köyün yanın da 91 adet konar-göçer cemaat bulunmaktadır. Bu tahrirde yer alan toplam 2754 neferden 2344'ü çeşitli nedenlerle bölgeye yerleşmiş konar-göçer cemaatlerdir. Bu cemaatlerin en belirgin özelliği, bölükler halinde bölgeye yerleşmeleri ve her bölüğün başında kethüda adı verilen idarecilerinin bulunmasıdır. Aynı cemaatin bölükleri oldukları için bunlar, aynı zamanda akraba sayılmakta idiler. Örneğin Belgede, İki bölük halinde bulunan "Todurga Cemaatinin" bölüklerin den birisinde "Cemaat-i nısf-ı Todurga, bölük-i Evliya Kethüda veled-i Mustafa ve Ali veled-i Musa".³ Olarak kaydedilmiştir. I. Tahrirdeki (1485) konar-göçer cemaatler tablodaki gibidir.

CEMAAT	NEFEREN
Varsak ⁴	129
Avcı Bey ⁵	104
Gözler ⁶	31
Kara Başlı ⁷	59
Keşkara ⁸	58
Beğendük ⁹	74
Nısf-ı Todurga ¹⁰	36

² KKA TD 139, s. 247. Örneğin Çiçek Dağı Nahiyesinde bulunan 101 köyün yaklaşık yarısı konar-göçer gruplar tarafından kurulmuştur.

³ BOA TD19,s.300 diğer bölüğü içinde "Nısf-ı Todurga tâbi-i Ali Kethüda ibaresi düşülmüştür. Aynı defter s.301

⁴ Kırşehir Bölgesinde önemli bir nüfus kesafetine sahip olan Varsaklar idarî ve sosyal bakımdan "Cemaat"adı ile bilinen temel birimlerden meydana gelmekte idi. Ayrıca bu cemaatin bir alt birimi olarak "Bölük" bulunmakta idi. bkz.İ. Şahin, Osmanlı Döneminde konar-göçerler, İstanbul 2006, s.165-171

⁵ Aynı Defter, s.292-293 Belgede "Bölük-i Kethüda Adilhan" ibaresi kaydedilmiştir.

⁶ Aynı Defter, s.293-297 Bu Cemaatin Bölükleri 1.Kethüda SeyyidAhmedveled-i Güzler (32 nefer) 2.İsa Kocalu (25 nefer) 3. Erdukanı(24 nefer) 4.Nusretlü (43 Nefer) 5.Yunuslu (7 nefer) 6.Gögsü Yassı (32 nefer) 7.Ömer Fakih (8 nefer) 8.Kozcaklu tâbi-i Güzler Danışmendli-ler ziraat ederler.(33 nefer) 9.Ali Kocalu (30 nefer) 10. Rumlu (35 nefer) 11.Hamidlü (14 nefer) 12.Danışmendlü (24 Nefer) 13.Tahirlü (12 Nefer) 14.Hacı Musalu (13Nefer) 15.Kara İbrahimplü (8 Nefer) Varsak Güzler Cemaati olarak son kısımda toplam 383 nefer kaydedilmiştir.

⁷ Aynı Defter, s.298.

⁸ Aynı Defter, s.299.

⁹ Aynı Defter, s.299.

¹⁰ Aynı Defter, s.300 Belgede "bölük-i Evliya Kethüda veled-i Mustafa ve Ali veled-i Musa

XV-XVI. Yüzyıllarda Kırşehir’de Bulunan Konar-Göçer Gruplar

CEMAAT	NEFEREN
Nısf-ı Todurga ¹¹	36
Aşr	24
Okçu Mehmed	14
Güperdi?	26
Günler	28
Ahtarıcı	20
Mir Bey	15
Babaş ¹²	28
Süleymanlu	44
Yağcılar	43
Çanakçı	31
Turasanlu ¹³	21
Gözler	11
Şahna	12
İlyaslu ¹⁴	39
Gören	71
Dokuz	16
Toklu Gömi	48
Barak	18
Kara Balı	29
Yarınca?	14
Kızkapan	16
Yanıkça?	34
Dana	73
Yörükçe	10
Çongar	23
Kara Kocalu	92
İncük	13
Kabağlı	11
Tat	43
Kaman	42
Kıllı	5
Yenice	14
Özkeş	82
Gökçe Dünderlu	27
Kırk Hacılı	11
Konur ¹⁵	10
EyneKocalu (tâbi-i Konur)	11
İnal	9
Bulgarlu	44

¹¹ Aynı Defter, s.301 Belgede “bölük-i tâbi-i Ali Kethüda” kaydı düşülmüştür. Bölükleri 1.Ahi İshak (Nefer 32), 2.Kara Hızırlı (23 nefer)

¹² Aynı Defter, s.304 “Tâbi-i Yahşihanlu”

¹³ Aynı Defter, s.305 “Bölük-i Bayramlı Kethüda”

¹⁴ Aynı defter,s. “tâbi-i kethüda Mustafa veled-i İlyas malikane vakf-ı Zaviye-i Aşık Paşa

¹⁵ Aynı defter, s.318 Bölükleri 1- İzzet tâbi-i mezkûr (18Nefer), 2-Selim tâbi-i Konur 10 nefer), 3-Nureddin Büzürg (4Nefer),4- Hüseyin Fakih (21 nefer), 5-Mehmed Fakih (11 Nefer), 6-Süleyman Fakih (39 Nefer), 7.Hamza Eşşeyh (5 nefer), 8-İshak Fakih (12 Nefer), 9- Ali veled-i Filan (9 Nefer), 10-Söklen (18 Nefer) 11.Sadi Fakih (4 Nefer), 12- Ya’kub (9 Nefer)

CEMAAT	NEFEREN
Boz-Tat ve diğler	43
Çakırlu	11
Beğendük	20
Cebe	18
Güzel Hanlu	14
Alpi	11
Kırık	16
Edigü	101
Dumlan?	23
Boz-Beylü	21
Bulduklu	14
Eflak	24
Selimler	21
Borna?	38
Yuvalu	15
Kırıklı	7
Sığırlı (Sakarlı)	32
Kırıklı	11
Toturga?	20
Cemillü Fakih ¹⁶	0
Süpür	17
Talakçı	12
Aksakal	4
Baş Getüren	18
Haymane-i Aladağ	4
Hezik-i Haymane	8
Çanakçı (Yörügan-ı Kaza-i Cemele)	22
Kuştemür	16
Uzun Yusuf	17
Üzen	35
Hacı Bayezidlü	8
Bıçağı Uzun	18
MehmedVeled-i Sarı Bey	12
Okçu Varsak	10
Güldeğen oğlu	5
Salur	5
Şadman	5
Kara Bacak	5
Bıçağı Uzun	4
Bozkırlı	10
TOPLAM	2344

2. II. Tahrirde (1584) Konar-Göçerler Kırşehir Merkez Kazasında Konar-Göçerler

Kırşehir merkez Kazasında ne zaman ve kim tarafından yapıldığını bilemediğimiz tahrir defterlerinde sadece “Cemele Kal’ası” olarak geçen kalenin

¹⁶ BOA TD 19 s. 329 “Buldukları yerlerinden perakende olmuşlar haricden gelüb, mezraada kırk tevabisiyle ziraat ideler”.

güvenliğinden sorumlu konar-göçer gruplar, 1485’te 5 cemaat idi. Bunlar; Çanakçı,¹⁷ Kuştemür,¹⁸ Uzun Yusuf,¹⁹ Üzen²⁰ ve Hacı Bayezidlü²¹ cemaatleri toplam doksanı bulan neferen sayısı ile merkezde önemli bir yere sahipti.²² 1584’te ise Cemele, Kırşehir merkez kazaya bağlı bir köy olarak karşımıza çıkmaktadır. 131 neferi olan köyde, Dizdar-ı Kal’a:1, Kethüda-i Kal’a:1 Merd-i Kal’a:1 ve 38 adet kale görevlilerinin aileleri ile birlikte 41 adet “Mustahfızan-ı Kal’a” bulunmaktadır.²³ Tabloda da belirtildiği üzere Kırşehir sancak merkezinde toplam 43 köyde 1668 nefer konar-göçer tespit edilmiştir. Toplam neferen sayısının 3535 olduğu dikkate alınacak olursa yaklaşık %50 oranında konar-göçer neferin bu toplamda yer aldığı görülür. Tespit ettiğimiz köylerden biri olan Salur Köyünde 38 neferlik yörük için Belgede bu grubun ata ve ecdatlarının Aksaray Sancağı’nınEyüb İli Nahiyesinde ve Ak Pınar Mezraasında mütemekkin oldukları belirtilmektedir.²⁴ Ayrıca Göynücek Köyünde ise²⁵ 1 nefer Adana perakendesini kaydı yer almaktadır. Belgede “Perakende-i Adana hukuk-ı şer’iyelerin hassa arz, rüsumların Adana beyine eda ideler.” İfadesi kullanılmaktadır.

Bu cümleden olmak üzere Kırşehir merkez nüfusunun oluşmasında zamanla bölgeye gelip yerleşen cemaatlerinde etkisi olduğu söylenebilir. 1584 tarihi itibarıyla Kırşehir merkez kazasında yer alan köylerle birlikte o köylerin kurulmasında rol oynayan cemaatler ve vergi nüfusları aşağıdaki gibidir.

YERLEŞTİĞİ KÖY	CEMAAT	NEFEREN
Kızılca	Yörük	95
Ala Dinek	Yörük	127

¹⁷ BOA TD 19 s.334 Belgede “ Cemaat-i Çanakçı resm-i ganem ve bad-ı heva, cemaat-i mezkure tımar-ı Tursun veled-i Turak ve Hacı Kaya veled-i Hacı Yakub, an mustahfız-ı Kal’a-i Cemelehasılıgallat ve resm-i cevri ve resm-i bennak, fail-i mezkure tımar-ı Mustafa ve Bali oğlu’nun ve Pir hasan ve Lütfi an mustahfız-ı Kal’a-i mezkure bölük-i Kethüda Mehmedveled-i Yusuf” Bu cemaatin 22 neferi vardır.

¹⁸ BOA TD 19 s. 334 Belgede “Cemaat-i Kuştemür, resm-i ganem ve bad-ı heva, mezkure tımar-ı Turmuş veled-i Turak ve Hacı veled-i Hacı Ya’kub an mustahfız-ı Kal’a-i Cemelehasılı adet ve resm-i cevri tımar-ı der Cemele Bölük-i Kethüda Davud veled-i Kuştemür” ibaresi geçmektedir.16 neferi vardır.

¹⁹ BOA TD 19 s.335 Belgede “ Cemaat-i Uzun Yusuf hasılı Cemaat-i mezkure tımar-ı Mustafa ve Bali ve oğlunun ve Pir Hasan ve Lütfi an mustahfızan-ı Kal’a-i Cemele bölük-i kethüda Yusuf veled-i Eyne Bey 17 neferi vardır.

²⁰ BOA TD19 s.335 Cemaat-i Üzen resm-i ganem ve bad-ı heva tımar-ı Turmuşveled-i Turak ve Hacı Kaya veled-i Hacı Ya’kub, an mustahfızan-ı Kal’a-i mezkure 35 neferi vardır.

²¹ BOA TD 19 s.336 Belgede “Cemaat-i Hacı Bayezidlüresm-i ganem ve bad-ı heva tımar-ı Turmuş veled-i Turak ve Hacı Kaya veled-i Hacı Ya’kub ve mustahfızan-ı Kal’a-i Cemeleresm-i cevri tımar-ı Mustafa ve Bali ve oğlunun ve Pir Hasan ve Lütfi an mustahfızan-ı Kal’a-i mezbu-re” 8 neferi vardır.

²² H. 890’da Kırşehir bölgesinde bulunan konar- göçerlerin tamamı yukarıda zikredilmiştir.

²³ KKA TD 139 s.16/a

²⁴ Aynı defter, 31/a .Belgede “İşbu 38 nefer kimesneler bu karye reayasından olub, lakin ata ve ecdatları göçüb, Aksaray Sancağında Eyüb İli Nahiyesinde, Ak Pınar nam mezraada mütemekkin idüb, hukuk-ı şer’iyelerin hassa arz, rüsumlaringiru has eminlerine eda ideler.”Küçük Cemaati mütemekkindir.” Kaydı yer almaktadır.

²⁵ KKA TD, 139 s.32/b

Çoğun(Büyük) ²⁶	Uzun Yusuf	42
Çoğun (Küçük) ²⁷	Kuştemür	49
Varsak	Varsak	24
Çakırlar	Yörük	25
Çanakçı	Çanakçı	73
Alpi Viran nd. Hisarcık	Yörük	46
İl Suyu Pınarı	Aşır	41
Taş Ahu	Aksakal	37
Turasan	Talakçı	76
Salur	Küçük	56
Bügdüz	Karabaşlı	22
İğdecik	Yüzde pare	109
Germe	Ağcalu	83
Ökkeş Pınarı	Özlu	37
Seba Sıracı	Yüzde pare	113
Köşker	Yüzde pare	16
Ahmed Viranı	Yüzde pare	46
Çukur Tarla	Kurdbaş	16
Alaca	Kırıklı	15
Tavuğu Yalvaç	Özlu	17
Reyhan	Yüzde pare	6
Ala Pınar	Köşklü	2
Ağca Viran	Yüzde pare	103
Şa'banlı Kışlası	Yüzde pare	12
Kenelüce	Yüzde pare	30
Beliklik	Karalök	53
Baran Ağıl	Şa'banlı	22
Beş Ağıl	Yörük	15
Kerpiç Ağıl	Özlu	28
Ahi Yüzlü	Özlu	10
Gökçe Öz nd. Bağdadlı	Yüzde pare	36
Durla	Özlu	38
Budak Fakih	Yüzde pare	15
Gökçe Özlu	Kuştemür	54
Gökçe Öyük	Kuştemür	23
Maden Öyüğü	Yüzde pare	27
Kaya Fakih	Yüzde pare	24
Çaylak	Yüzde pare	8
Kızıl Viran	Yörük	42

²⁶ Aynı defter, s.13/a 42 neferi olan köy daha önce zikredilen BOA TD 19 s.335 'de 17 neferi ile Cemele Kalesi'nin muhafızlığını yapan Uzun Yusuf Cemaati'nin kurmuş olduğu köydür. Belgede "Karye-i Çoğun (Büyük) Cemaat-i Uzun Yusuf, malikâne, Vakf-ı Zaviye-i Şeyh Süleyman divani, hass-ı hümayun tâbi-i Kırşehir, malikâne Vakf-ı Zaviye-i Şeyh Süleyman" kaydı düşülmüştür.

²⁷ KKA TD 139 s.13/b 49 neferi olan köy daha önce zikredilen BOA TD Nr 19 s.334'te 16 neferi ile Cemele Kalesi'nin muhafızlığını yapan *Kuştemür* Cemaati'nin kurmuş olduğu köydür. Belgede " Karye-i Çoğun (küçük)"an Cemaat-i KuştemürVakf-ı Zaviye-i Şeyh Süleyman divani hass-ı hümayun tâbi-i Kırşehir" kaydı düşülmüştür.

XV-XVI. Yüzyıllarda Kırşehir’de Bulunan Konar-Göçer Gruplar

Boz Viran	Kuştemür	4
Gökçe Öz Baş	Özlü	13
TOPLAM		1730

a. Diğer Nahiyelerde Konar-Göçerler

aa. Hacı Bektaş Nahiyesi

KÖY	CEMAAT	NEFER
Güllüce Asma	Yüzde pare	29
Dur Şeyh (Şih)	Yüzde pare	28
Burun Ağıl	Kuzu Güdenlü....	15
Gök Öyük	Osman Fakihlü	6
Çatal Arkaç	Yüzde pare	7
İki Kuyu	Yüzde pare	7
Çuça	Kuzu Güdenlü...	29
Baş Köy	Yörük	12
Çukur Viran	Kuru Göllü.....	6
Gök Ağıl	Kuru Göllü....	8
Karaca Kaya	Kuzu Güdenlü..	12
Hatip	Kuru Göllü	58
Küçük Yakacık	Kuru Göllü	4
Yassı Öyük	Kara Eyüplü	18
İki Kuyu mealyah-yalu	Kuru Göllü	6
Yeni Yapan	Kuru Göllü	4
Köse Çöken	Kuru Göllü	12
Damcı Pınarı	Kuru Göllü	11
Ağca Kışla	Hızırlu	6
TOPLAM		278

Hacı Bektaş nahiyesinde toplam 79 köyden 19 adeti Türkmenler tarafından kurulmuştur. Toplam nefer sayısı ise 278 dir. 1584 tarihinde nahiyede 3716 neferin bulunduğu bilinmekle birlikte anılan tarihte konar-göçerlerin nahiyede genelinde yaklaşık %9 gibi düşük bir oranda kaldığı görülmektedir. Bunların yanında Cemaat-i Gariban Kavm-i Evlad-ı İskender olarak anılan 95 neferlik bir konar-göçer grubu da vardır. Defterde “*Cemaat-i Kavm-i Evlad-ı İskender ve resm-i bennak caba ve aded-i ağnam ve bad-ı heva ve resm-i arus şimdiki her neferden elliser akçe alınmak nizam eyledüklericildenevlülerinden on ikişer akçe bennak ve mücerredlerinden elliser akçe caba resmi alınub, ziraat eyledükleriöşrin hassa arz sair rüsumların, kanun üzere sipahilerine eda itmek üzere defter-i cedide kayd olundu.*” ibaresi düşülmüştür.²⁸

Yine Cemaat-i gariban kavm-i Ecdad-ı Bağdad olarak anılan bir cemaate daha tesadüf edilmektedir. 56 neferi olan cemaat için belgede “*resm-i bennak ve resm-i caba ve adad-ı ağnam ve nisf-ı öşr-i kovan ve nisf-i bad-ı heva ve resm-i arus*” kaydı düşülmüştür.²⁹ Taife-i Garibana mensup olan sipahi-zadeganın 34 neferi vardır. Belgede “*Cemaat-i Sipahi-zadegan taife-i*

²⁸ Aynı defter, s.66/b

²⁹ Aynı defter, s.84/b

*Gariban tahrir-i cedide gelmeyüb, atikden nakl olunmuştur.*³⁰ Bu Nahiye'de Adana perakendelerine tesadüf olunamamıştır.

bb. Süleymanlı Nahiyesi

Köy	Cemaat	Nefer
Mandallu	Yüzde pare	40
Ağca Şehir	Yörük	113/1
Mescid	Yüzde pare	9

Süleymanlı Nahiyesi: Mandallu köyünde 40 nefer³¹, Ağca Şehir köyünün Irakallu mahallesinde 1 nefer³²Mescid ? Köyünde 9 nefer,³³ olmak üzere toplam 50 nefer olarak diğer nahiyelere nazaran az bir yörük Cemaatine tesadüf edilmektedir. Bunların yanında 6 adet konar-göçer cemaat ayrıca kaydedilmiştir. Bunlar sırası ile; 1-Kürekçi ve Kara Ya'kublu cemaatleri,³⁴ 2-Kayacılı cemaati,³⁵ 3- Kızıl Hasanlı cemaati,³⁶ 4-Balkanlı nd. Gazilü cemaati,³⁷ 5-Balkanlı nd. Sarı Koyunlu cemaati,³⁸ 6- Halil Hasanlı cemaati³⁹

Bu Cemaatlerin toplam nüfusu ise, 41 neferendir. Açıklamalardan da anlaşılacağı üzere, bu cemaatler başka bir yerde ziraat etmektedirler. Tahrir esnasında tahrire gelmedikleri için bir önceki tahrirde ne durumdalar ise o şekilde aktarılmışlardır.

cc. Konur Nahiyesi

KÖY	CEMAAT	NEFEREN
Gökçe Pınar	Yörük	21
Ala Durak	Derbentçi	24
Dört Delü	Derbentçi	33
Yoğun Pelid	Derbentçi	36
Kuyuluk	-	34
Sorkun	-	4
Koz Oluk	-	25
Arkad		
TOPLAM		177

³⁰ Aynı defter, s.86/a

³¹ KKA TD, 139 s. 97/b Yüzde pare taifesindedir.

³² Aynı defter, s.101/b 113 neferi olan köyde 1 nefer yörük olarak kaydedilmiştir.

³³ Aynı defter 134/a 77 neferi olan köyde 9 nefer yüzde pare yörüklerindedir.

³⁴ Aynı defter, 135/b 26 neferi olan cemaat için belgede " Tâbi- i Süleymanlukarye-i mezbure ahalileri tahrir-i cedide gelmeyüb, atikdennakl olunmuşlardır. Mezkurlar, Karaman Toprağında ziraat itdiklerinden gayri mezraa-i Altın Pınar ve Mermerlüce, Kuyucak ve Gügercinlik ve Çanlıca nam mezraalarda ziraat iderler."

³⁵ Aynı defter, s.135/b 6 neferi olan Cemaat, "tahrir-i cedide gelmeyüb, atikdennakl olunmuşlardır."

³⁶ Aynı defter, s. 135/b 9 neferi olan Cemaat, için belgede "der Zemin-i mezraa-i Kara Kilise cemaat-i mezbure ahalileri tahrir-i cedide gelmeyüb, atikdennakl olunmuşlardır."kaydı düşünülmüştür.

³⁷ Aynı defter, s.136/a nefer kaydı yoktur. Belgede "Cemaat-i Balkanlınd. Gazilü an kabile-i mezbure der nahiye-i Haymaneatikdennakl olunmuşlardır."

³⁸ Aynı defter, s.136/a Nefer kaydı yoktur. "An Kabile-i süleymanlı" tâbiri kaydedilmiştir.

³⁹ Aynı defter, s.136/a nefer kaydı yoktur."An Kabile-i Süleymanlı" kaydı mevcuttur.

Konur Nahiyesi: Konar-göçer gruplar oldukça azdır. 21 neferi olan Gökçe Pınar 2 neferenyörük kaydedilmiştir.⁴⁰ Ayrıca Gözlu cemaatinden 17 neferenlik Hacı Musa bölüğü resm-i ağnam ve resm-i arus vermek kaydıyla anılan nahiyede mütemekkindir.⁴¹ Ala Durak, Dört Delü, ve Yoğun Pelid⁴² köyleri için belgede şöyle bir kayıt düşülmüştür. “*Karye-i mezbure ahalileri muhavvef ve muhatara zabtlazımolanÇaşnigir Köprüsü derbendden hıfz idüb, mademki ebna-i sebinin mallarına ve canlarına zarar irişdirmeyele- ra’sar-ı şer’iyedenma’da rüsum ve avarız-ı divaniye ve tekalif-i örfiyeden muaf olalar deyu maliye tarafından verilen hükm-i şerif mucebince muafiyetlerin deftere kayd eylesin deyu sene 991 řa’banü’lmuazzamevahiri ile, hükm-i hümayun ibraz itmeyin hüccet, gallat ve cevgan ve resm-i çift ve bad-ı heva ve resm-i arusaneleri mirлива-ıyı hassa kaydolunub, mademki, debend-i mezburi- kemayenbağı hıfz idüb, kimesnenin mallarına ve canlarına zarar erişdirmeye- ler. Hizmetleri mukabelesinde resm-i bennak ve caba, ve adad-ı ağnam ve avarız-ı divaniye ve tekalif-i örfiye vermiyeler. Deyuemr-i şerif mucebince defter-i cedide muaf kayd olundular.*⁴³ ibaresi düşülmüştür. Açıklamadan da anlaşılacağı üzere, o dönemde stratejik öneme sahip olan Çaşnigir köprüsü- nün⁴⁴ muhafazası için 93 nefer derbendçi vazifelendirilmiştir. Ayrıca yukarıda zikredilen Kuyuluk, Sorkun Koz Oluk ve Arkad köylerinin ahalileri “tahrir-i cedide gelmeyip, atikden nakledilmişlerdir.”⁴⁵

dd. Günyüzü Nahiyesi

KÖY	CEMAAT	NEFER
Küçük Viran nd. Müderrislü	Yörük	47
Kara Ömerlü	Yörük (yüzdeci)	24
Sarı Çoban	Yörük (yüzdeci)	32
TOPLAM		103

Gün Yüzü Nahiyesi: Küçük Viran nd. Müderrislü köyünde⁴⁶ 47 neferenden 5 neferen Yüzde Pare taifesindedir. Kara Ömerlü köyünde⁴⁷ ise, 24 neferenden 4’ü Yüzde Pare taifesindedir. Sarı Çoban köyünde⁴⁸ 32 nefer bulunmakla birlikte şöyle bir kayıt düşülmüştür. “*Şehr-i der Kaza-i Koç Hisar tâbi-*

⁴⁰ KKA TD 139 s.160/a “İşbu 2 nefer kimesne hukuk-ı şeriyelerin hassa arz rüsumların has eminlerine eda ideler.”

⁴¹ Aynı defter, s.174/b.

⁴² Aynı defter, s.154/b, 155/a, 155/b

⁴³ Aynı defter, s.154/b Ala Durak köyü için çıkarılan muafiyet emri diğerleri için de geçerlidir.

⁴⁴ Çaşnigir Köprüsü Ankara ile Kırşehir arasında Kızılırmak üzerinde kurulmuştur. Bu noktada ırmağın iki yanındaki kayalık tepeler soyguncular için çok uygun bir gizlenme yeri idi. Ankara Kadılığı kayıtları kervanların bu noktada uğradığı saldırılara ilişkin belgeleri içermektedir. Köprü yakınında kurulacak bir yerleşim merkezinin gelişeceği, can ve mal güvenliğinin sağlanacağı umuduyula, cami yapmak isteyen bir saray çavuşuna devletçe destek bile sağlanmıştır. Bknz. SuraiyaFaroqhi, Osmanlıda Kentler ve Kentliler, İstanbul, 2004, s. 80.

⁴⁵ KKA TD 139 s.173/a-b

⁴⁶ KKA TD 139 s.179/b “Hukuk-ı şer’aların hassa arz, rüsumların kendü kaza beylerine vereler.”

⁴⁷ Aynı defter, s.190/a “Hukuk-ı şer’aların hassa arz, rüsumların kendü kaza beylerine vereler”

⁴⁸ Aynı defter, s.195/a

i Gün Yüzü” bu 32 nefer muhtemelen Aksaray nahiyesine tâbi Koç Hisar Kazası yüzdecilerindedir.1571’de Koç Hisar konar-göçerlerinin Ankara Sancağındaki “Ulu Haymana” idarî birimine Katıldığı, 1584’te ise, “Yüzdeciler” başlığı altında toplandığı bilinmektedir (Yörük 2005:106). Ayrıca 40 neferenlik Kızıl Kaya köyünde 10 neferen Adana perakendesi de bulunmaktadır.⁴⁹

ee. Dinek Nahiyesi

KÖY	CEMAAT	NEFER
Yazı	Mihmadlu	50
Dam Asma	Kara Pınarlu-Hasan Abdallu	17
Doğan Kışla	Mihmadlu	51
Kara Öyük nd. Kilise	-	20
TOPLAM		138

Dinek Nahiyesi, konar-göçerin sayıca az olduğu görülmektedir. Toplam 1029 neferenden ancak 148’i anılan grup içerisinde yer almaktadır. 50 neferi bulunan Yazı köyünde⁵⁰ Mihmadlu Cemaati eskiden beri ikamet etmektedir. Muhtemelen bu 50 neferen anılan cemaatin bir bölümüdür. Çünkü 51 neferenlik bir başka Mihmadlu cemaati Kengiri Sancağına tâbi Doğan Kışla Köyünde ikamet etmektedir. Ancak, bu köy Keskin Nahiyesi içerisinde değerlendirilmiştir.⁵¹ 20 Neferen olan Kara Öyük nd. Kilise Kengiri sancağında olmasına rağmen Dinek nahiyesi içerisinde değerlendirilmiştir.⁵² Dam Asma köyünde ise, 17 nefer bulunmaktadır. Belgede “*Kara Pınarlu ve Hasan Abdallu taifesinden temekkünidüb, eyyam-ı şitada burada kışlarlar. İki bölük otururlar. Karye-i mezbure ahalileri tahrir-i cedide gelmeyüb, atikden nakil olunmuşlardır*”.⁵³ İbaresini kaydedilmiştir. Yine 2 Neferi olan Taş Depesi köyü ahalisi ile 8 neferi olan Kara Pınar ahalisi “*tahrir-i cedide gelmeyip, atikden nakil olunmuşlardır.*” Aynı şekilde Ahilü cemaati 15 nefer ile anılan nahiyeye yerleşmiştir. Belgede “*Cemaat-i Ahilü der zemin-i Kızıl Saray cemaat-i mezbure ahalileri tahrir-i cedide gelmeyübatikdennaklolunmuşlardır. Tâbi-i Dinekmezkurların ziraatları Kengiri Canibinde olmağın tahrir olunmadı.*”⁵⁴ kaydı düşülmüştür.

ff. Keskin Nahiyesi

KÖY	CEMAAT	NEFER
Ali Şeyhlü	Yüzde Pare	30
Hasan Bey nd. Eriklüce	Karpuzlu	2

⁴⁹ KKA TD, 139 s.193/b Belgede “ İşbu 10 nefer kimesne hukuk-ı şer’aların hassa arz, rüsumların Adana Beyine eda ideler.” Kaydı yer almaktadır.

⁵⁰ KKA TD 139 s. 215/a

⁵¹ Aynı defter, s.215/b “Cemaat-i Mihmadlu der Karye-i Doğan Kışla tâbi-i Kengiribermuceb-i defter-i atik tâbi-i Keskin

⁵² Aynı defter, s.215/b.

⁵³ Aynı defter, s.218/a.

⁵⁴ Aynı defter,s.218/a.

Beşbıçak	Yüzde pare	22
Eşme-i sarım Beylü	Yüzde Pare	41
Avşar-ı Zir	Avşar	42
Avşar-ı Bala	Avşar	89
Öyük nd. Künbed	Adalu	12
Gökçe Kışla	Şeyh İsmailü	26
TOPLAM		264

Keskin Nahiyesi: Nahiyeye bağlı, 30 Neferlik Ali Şeyhlü köyünde⁵⁵ 1 nefer yüzde pare yörüklerindedir. 2 nefere sahip olan Hasan Bey nd. Eriklüce köyü ise Karpuzlu ahalisi tarafından haricden ziraat olunmaktadır.⁵⁶ 16 neferi olan Toprak Pınarı köyü Kengiri Sancağında olmakla birlikte Keskin nahiyesi içerisinde değerlendirilmiştir.⁵⁷ 22 Neferi olan Beş Bıçak köyünün tamamı yüzde pare yörüklerinden olmakla birlikte *“hukuk-ı şer’iyelerin hassa arz, rüsumlarınhass-ı hümayuna eda ideler.”*⁵⁸ Develü Kavurgalu köyü⁵⁹ ile Karhanlu (Gürhanlu) Köyü⁶⁰ Kengiri Sancağında olup, Keskin nahiyesi içerisinde değerlendirilmiştir. Eşme-i Sarım Beylü Köyünde bulunan 41 neferden 4 neferi Yüzde Pare yörüklerindedir.⁶¹ Sarım Beylü diğer köyünde 52 neferen vardır. Kengiri sancağında olmasına karşın Keskin nahiyesi içerisinde değerlendirilmiştir.⁶² Avşar cemaati Yüzdecıyan olarak bilinen Mes’udlu Kabilesine bağlı olarak 1530’da Bozok Bölgesinde yer alan Avşar-ı Zir ve Avşar-ı Bala mezraalarına yerleşmiştir.⁶³ 1584 yılında ise Avşar-ı Zir⁶⁴ 42 nefer ile Keskin Nahiyesine tâbi bir köy iken Avşar-ı Bala⁶⁵ iki bölük halinde yerleşmesini tamamlamıştır. İlk köyde 83 nefer, ikinci Köyde ise 6 nefer nüfus Potansiyeline sahip olmuştur. Karaca Ocaklı Cemaati 49 nefer ile Kara Ucmezraasını ekinlik olarak kullanmak suretiyle Keskin nahiyesine yerleşmiştir. Ancak, *“Cemaat-i mezbure ahalisi tahrir-i cedide gelmeyüb, atikdennakl olunmuşlardır.”*⁶⁶ Öyük nd. Künbed 12 neferi olan köyde Adalu cemaati mütemekkindir.⁶⁷ Gökçe Kışla köyü 26 neferi olan köyde Şeyh İsmailü cemaati mütemekkindir.⁶⁸ Seydi Kavağı köyü, 29 neferi olan köy Kengiri sancağında olmasına rağmen Keskin nahiyesi içerisinde değerlendirilmiştir. Bu yüzden *“resm-i bennak, caba, resm-i ganem, bad-ı heva ve*

⁵⁵ Aynı defter, s.222/a. *“Hukuk-ı şer’asın hassa arz, rüsumların Kaza Beyine eda ide”*

⁵⁶ Aynı defter, s. 224/a.

⁵⁷ Aynı defter,s.225/b.

⁵⁸ Aynı defter s.226/b. Beş Bıçak Köyü bugün Kırıkkale’nin Balı Şeyh ilçesine tâbidir.

⁵⁹ Aynı defter,s.229/b.

⁶⁰ Aynı defter, s.230/a.

⁶¹ Aynı defter, s. 231/a *“İşbu 4 nefer hukuk-ı şer’iyelerin hassa arz rüsumların kadı askerlerine vereler. Resm-i bennak,caba ve adad-ı ağnam ve bad-ı heva ve resm-i arusresm-i gayr-i ez çift ve tapu ve öşr Anadolu canibine olmağın tahrir olunmadı.”*

⁶² KKA TD 139 S.231/a

⁶³ BOA TD,155 s.171-172

⁶⁴ KKA TD 139 s.231/b

⁶⁵ Aynı defter, s.236/a-b

⁶⁶ Aynı defter, s.240/b

⁶⁷ Aynı defter,s.245/b

⁶⁸ Aynı defter,s 240/b

resm-i arus, gayr-i ez resm-i çift ve tapu ziraatleriKengiri sancağındadır.”⁶⁹ Nahiyede bulunan köylerden Hasan Hacılı, Bahaeddinlü, Dinle Bey, Gazi Kavağı, Kavak, Ali Kethüda, Güder Yimez, Bayazıt Hacılı, Kulaksız, Kılıç Kışla, Yörük Hasan, Halil Edelü ve Elmalund. Aşçı Yusuf ahalileri “Tahrir-i cedide gelmeyip atikden nakl olunmuşlardır.”

gg. Çiçekdağı Nahiyesi

KÖY	CEMAAT	NEFEREN
Sarular	Yüzde Pare	39
Eriklilü	Yüzde Pare	37
Avcılar	Yüzde Pare	0
Kara Demirci	Yüzde Pare	7
Dereli	Yüzde Pare	13
Orta Köy	Yüzde Pare	26
Kısır	Yüzde Pare	19
Ağca	Yüzde Pare	4
Dere Kışla	Yüzde Pare	11
Boğaz Kesen	Yüzde Pare	9
Ahilü	Yüzde Pare	38
Budak Kethüda	Yüzde Pare	0
Yazılı	Yüzde Pare	22
Birecik Oğlu	Yüzde Pare	12
Çavundur	Yüzde Pare	38
Kızılcalu	Yüzde Pare	69
Kızılca Alan	Yüzde Pare	4
Evlad-ı Kırk nd. Kızıl Mehmed	Yüzde Pare	56
Karacalar nd. Yörük İlyas Kışlası	Yüzde Pare	32
Durdular	Yüzde Pare	16
Kalaycılı	Yüzde Pare	14
Delüler	Yüzde Pare	7
Bektaşlı	Yüzde Pare	21
Bekmezci	Yüzde Pare	43
Ezmenlü	Yüzde Pare	27
Künküş	Yüzde Pare	18
İn Kuyu	Yüzde Pare	13
Sırıklı	Yüzde Pare	16
Yonca	Yüzde Pare	5
Tiftik-i Zir	Yüzde Pare	33
Tiftik-i Bala	Yüzde Pare	54
Depeciklü	Yüzde Pare	26
Hasıblü Yörük	Yüzde Pare	8
Kanaklu	Yüzde Pare	115
AynaluKünbed	Yüzde Pare	26
Dana Dilü	Yüzde Pare	20
Koruca Eflak nd. Gözü Kızıl Kışlası	Yüzde Pare	11

⁶⁹ Aynı defter,s.240/a

XV-XVI. Yüzyıllarda Kırşehir’de Bulunan Konar-Göçer Gruplar

Haydar Fakih Kadı Kışlası nd. Hamza Fakihlü	Yüzde Pare	14
Sakallu	Yüzde Pare	23
Demircüler	Yüzde Pare	67
Tatarlu	Yüzde Pare	54
Hüseyinlünd. Şeyhlü	Yüzde Pare	74
Ilaca-i Haydar	Yüzde Pare	6
Şuayıblü	Yüzde Pare	36
Kışlak-ı Tatar	Yüzde Pare	35
Murad Viranı	Yüzde Pare	45
Pınar nd.Karacalar	Yüzde Pare	34
Yaruk	Yüzde Pare	26
Ali Hacılı	Yüzde Pare	25
Bedirlü	Yüzde Pare	20
KiçiKal’ası	Yüzde Pare	30
Dillü (Dinlü) Hacı	Yüzde Pare	40
Kara Seydi	Yüzde Pare	46
Ümmetoğlu	Yüzde Pare	49
Azizler nd. Tatar	Yüzde Pare	13
Kara Hasan	Yüzde Pare	13
İl Suyu	Yüzde Pare	33
İl Suyu diğfer	Yüzde Pare	49
TOPLAM		1641

1584 tarihi itibarıyla 101 adet köyü olan Çiçekdağı nahiyesinde tablodan da anlaşılacağı üzere 58 köy Yüzde Pare taifesi tarafından kurulmuştur. Bu köylerin hemen hepsinin der kenarlarında “Karye-i mezbure ahalipleri Yüzde Pare taifesinden olmağın hukuk-ı şer’iyelerin hassa arz ve rüsumların has eminlerine eda ideler” kaydı yer almaktadır. Bu köylerin toplam nefer sayısı, 1641’dir. Nahiyenin genelinde 2315 neferin bulunduğru göz önünde tutulacak olursa yaklaşık %50’nin üzerinde konar-göçer grubun yer aldığı görülmür. Ayrıca 33 köy ahalipli ise tahrir-i cedide gelmeyip de atikdennaklı olunmuşlardır. Geriye kalan 10 köyden birisi Niğde’ye tâbi olmakla birlikte Çiçek Dağı Nahiyesi içerisinde değerlendirilmiştir. ⁷⁰ Bu köylerin toplam nüfusu da yaklaşık 182 civarındadır (Türkay, 1979:784).⁷¹

SONUÇ

1071 Malazgirt Savaşından sonra Anadolu ve Türkistan arasında yaşanan yoğun göç dalgasının arasında kalan Kırşehir, Osmanlı Devletinden önceki beylikler döneminde Türk Nüfusunun korunduğru bir yer olmuştur. Osmanlıların eline geçmesinden sonra doğudan ve Kuzey Suriye’den gelen konar-göçerler bu bölge sayesinde hayvancılığru tarımla tamamlama imkânını bul-

⁷⁰ KKA TD 139 s.255/b Kurdlar Köyü 19 nefer olarak Çiçek Dağı Nahiyesinde olmasına rağmen der kenarında “Tâbi-i Niğde” kaydı yer almıştır.

⁷¹ Yüzdepare Cemaati, Kırşehir Sancağı ile birlikte, Adana, Rakka, Kayseri, Karaman, Aydın, Kengiri Niğde, (Yahyalu ve Develü Nahiyeleri) Harmancık mevki (Kayseri), Zamantı Kazası (Maraş Sancağı), Çukurova Talas Nahiyesi (Kayseri) civarlarında da görülmektedir

mak suretiyle yerleşik hayatın temellerini atmışlardır. Özellikle XVI. yüz yılın başlarından itibaren Kırşehir Sancağı yoğun bir konar-göçer akımına uğramıştır. XVI. yüzyılın ortalarından itibaren daha önce ekinlik olarak kullandıkları mezraaları köylere dönüştürmek suretiyle anılan bölgeleri meskûn alanlara dönüştürmüşlerdir. Kırşehir Sancağındaki bu iskân süreci, devletin doğrudan müdahalesi olmadan kendiliğinden gerçekleşmiştir. Özellikle çoğu yerleşim biriminin büyük bir kısmının cemaat liderinin adı ile anılıyor olması ki, bu liderlerin büyük kısmı dini liderlerdir.(Kemal Fakihlü, İvaz Hacılı, İsmail Hacılı, Hamza Fakih, Hasan Şeyh Ağılı vb.) bu fikri doğrular niteliktedir Anılan kabile ve cemaat liderleri sancak bölgesinde kendi adları ile bilinen oldukça fazla yerleşim birimi kurmuşlardır.

KAYNAKÇA

I. Arşiv Belgeleri

A. Başbakanlık Osmanlı Arşivi (BOA) Tahrir Defteri

TD, 19 (H. 890/M. 1485)

B. Kuyûd-ı Kadime Arşivi Tahrir Defteri(KKA)

TD, 139.

II. Yararlanılan Kaynaklar

Faroqhi, Suraiya. (2004). *Osmanlı'da Kentler ve Kentliler*. İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.

Gündüz, Tufan. (2005). *XVII ve XVIII. Yüzyıllarda Danişmendli Türkmenleri*. İstanbul: Yeditepe Yayınevi.

İnalçık, Halil. (2000). *Osmanlı İmparatorluğunun Ekonomik ve Sosyal Tarihi, C. 1 (1300-1600)*. İstanbul: Eren Yayınları.

Köprülü, Fuad. (1994). *Osmanlı Devleti'nin Kuruluşu*. Ankara: Akçağ Yayınları.

Sümer, Faruk. (1960). Anadolu'ya Yalnız Göçebe Türkler mi Geldi?. *Bellekten*, 24 (96).

Şahin, İlhan. (2002). *Kırşehir" maddesi, Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi (DİA) Cilt 25*. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayın Matbaacılık.

Türkay, Cevdet. (1979). *Osmanlı İmparatorluğunda Oymak, Aşiret ve Cemaatler*. İstanbul: İşaret Yayınları.

Yörük, Doğan.(2005). *XVI. Yüzyılda Aksaray Sancağı 1500-1584*), Konya.